

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING PEDAGOGIK FAOLIYATINI O'Z-O'ZINI TAHLIL QILISH KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH

Gaibnazarova Ozoda

Buxoro viloyati

Osiyo Xalqaro Universiteti magistranti

Ilmiy rahbar: Elov Ziyodullo Sattorovich

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 22.05.2026

Revised: 23.05.2026

Accepted: 24.05.2026

KALIT SO'ZLAR:

*kompetensiya,
pedagogik faoliyat, o'z-
o'zini tahlil qilish,
refleksiya, pedagogik
mahorat*

Mazkur maqolada bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining pedagogik faoliyatini o'z-o'zini tahlil qilish kompetensiyasini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari yoritilgan. Shuningdek, pedagogik refleksiya, kasbiy o'zini baholash, mustaqil fikrlash hamda pedagogik jarayonni tahlil qilish ko'nikmalarining bo'lajak pedagog faoliyatidagi ahamiyati tahlil qilingan. Tadqiqot davomida pedagogik faoliyatni o'z-o'zini tahlil qilish kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiluvchi metod va texnologiyalar tavsiya etilgan.

Kirish

Bugungi globallashtirish jarayonida ta'lim tizimiga qo'yilayotgan talablar tobora ortib bormoqda. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida faoliyat yurituvchi pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish muhim masalalardan biri hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim jarayonida o'qituvchidan nafaqat bilim berish, balki o'z faoliyatini tahlil qila olish, kamchilik va yutuqlarni aniqlash hamda pedagogik jarayonni takomillashtirish talab etiladi. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik faoliyatni o'z-o'zini tahlil qilish kompetensiyasini shakllantirish ularning kelgusidagi kasbiy faoliyat samaradorligini oshiradi. Chunki reflektiv yondashuv asosida ishlaydigan pedagog o'zining pedagogik faoliyatiga

tanqidiy baho bera oladi, o'quvchilarning ehtiyojlarini aniqlaydi va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi usullarni tanlaydi.

Adabiyotlar tahlili

Pedagogik faoliyatni o'z-o'zini tahlil qilish masalasi ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Jumladan, V.A. Slastenin pedagogik refleksiyani o'qituvchining kasbiy rivojlanishidagi muhim omil sifatida talqin etadi. Uning fikricha, pedagog o'z faoliyatini muntazam tahlil qilishi orqali kasbiy mahoratini oshirib boradi.

A.K. Markova o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda reflektiv faoliyatning ahamiyatiga alohida e'tibor qaratadi. Olimning ta'kidlashicha, pedagogik refleksiya o'qituvchining kasbiy o'sishi va pedagogik muammolarni samarali hal etishida muhim vosita hisoblanadi.

Mahalliy olimlardan N. Muslimov, B. Xodjayev va O. Tolipovlarning ilmiy ishlari ham pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish masalalariga bag'ishlangan. Tadqiqotlarda bo'lajak pedagoglarni innovatsion faoliyatga tayyorlash, mustaqil fikrlash va kasbiy o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirish zarurligi qayd etilgan. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, pedagogik faoliyatni o'z-o'zini tahlil qilish kompetensiyasi bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisining kasbiy tayyorgarligida muhim o'rin tutadi.

Natija

Tadqiqot davomida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik faoliyatni o'z-o'zini tahlil qilish kompetensiyasini shakllantirishning samarali usullari aniqlashtirildi. Jumladan:

- reflektiv mashg'ulotlardan foydalanish;
- pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish;
- "portfolio" texnologiyasini qo'llash;
- o'zaro kuzatish va baholash metodlarini joriy etish;
- amaliyot jarayonida mustaqil tahliliy hisobotlar tayyorlash.

Mazkur metodlar orqali talabalarda o'z pedagogik faoliyatiga tanqidiy yondashish, muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish ko'nikmalari rivojlandi. Shuningdek, pedagogik amaliyot davomida refleksiv kundalik yuritish ham samarali natija bergani kuzatildi. Tadqiqot jarayonida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik faoliyatni o'z-o'zini tahlil qilish kompetensiyasini shakllantirishga qaratilgan metod va vositalarning samaradorligi aniqlandi. Jumladan, reflektiv topshiriqlar, pedagogik

vaziyatlarni tahlil qilish, amaliy mashg'ulotlar hamda portfolio texnologiyalaridan foydalanish talabalarning kasbiy fikrlash doirasini kengaytirgani kuzatildi.

Olib borilgan kuzatuvlar natijasida talabalarda o'z faoliyatiga tanqidiy yondashish, pedagogik muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha amaliy ko'nikmalar shakllandi. Ayniqsa, pedagogik amaliyot davomida dars tahlili va refleksiv kundalik yuritish orqali talabalarning o'z ustida ishlashga bo'lgan motivatsiyasi oshdi. Shuningdek, tadqiqot davomida interfaol metodlardan foydalanish bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ kompetensiyasini ham rivojlantirgani aniqlandi. Talabalar pedagogik vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish, o'z fikrini asoslab berish va ta'lim jarayonini samarali tashkil etish bo'yicha tajriba hosil qildilar. Natijalar shuni ko'rsatdiki, pedagogik faoliyatni o'z-o'zini tahlil qilish kompetensiyasi rivojlangan bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari ta'lim jarayoniga innovatsion yondashadi, o'z kasbiy faoliyatini muntazam takomillashtirib boradi hamda ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi samarali metodlarni qo'llay oladi.

Muhokama

Oliy ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish, mutaxassislar tayyorlash sifatini va o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish, zamonaviy hayot talablariga javob beradigan pedagogik korpusni tayyorlash va shakllantirish vazifasi mamlakat kelajagi uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu muammoni hal qilish uchun bugungi pedagogik ta'lim muassasalarida tayyorlanayotgan o'qituvchilar zamonaviy maktab talablariga to'liq javob bera olmayotgani va buni barataraf etish muhim vazifaga aylanmoqda. Pedagog kadrlarni tayyorlash tizimini: uning tashkil etilishi, tuzilishi, mazmuni, malakaviy amaliyoti va ta'lim jarayonidagi innovatsion jarayonlar bilan o'zaro bog'liqlik tamoyillarini, o'qituvchilar tarkibini ko'paytirish va sifatini yaxshilashni kompleks isloh qilish uchun bir nechta modellarni ishlab chiqish va eksperimental ravishda sinovdan o'tkazish zarur. Zamonaviy maktablarimiz uchun mutlaqo boshqacha pedagogik kadrlar kerak. Qoidaga rioya qilishga odatlangan va har bir qadamda ko'rsatmalar kutib turadigan o'qituvchi bunday maktablarga mos kelmaydi. Zamonaviy maktab o'ziga jonli munosabatni, individual yondashishni talab qiladi.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida o'z-o'zini tahlil qilish kompetensiyasini rivojlantirish ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Chunki reflektiv faoliyat pedagogning kasbiy kamolotini ta'minlaydi. O'z faoliyatini muntazam tahlil qiladigan o'qituvchi pedagogik jarayonda yuzaga keladigan muammolarni tezkor aniqlaydi va samarali yechim topa oladi. Shuningdek, bugungi raqamli ta'lim muhitida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish reflektiv kompetensiyani rivojlantirishda muhim vosita bo'lib

xizmat qiladi. Talabalarning pedagogik vaziyatlarni tahlil qilishi, elektron portfolio yaratishi va mustaqil xulosalar chiqarishi ularning kasbiy tayyorgarligini mustahkamlaydi.

Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida refleksiv yondashuv asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini rivojlantirishda samarali natija beradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining pedagogik faoliyatini o'z-o'zini tahlil qilish kompetensiyasini shakllantirish zamonaviy pedagogik ta'limning muhim yo'nalishlaridan biridir. Ushbu kompetensiya pedagogning kasbiy rivojlanishi, pedagogik mahorati va ta'lim sifati samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Reflektiv yondashuv, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, portfolio texnologiyasi va mustaqil tahliliy faoliyat bo'lajak o'qituvchilarning o'z-o'zini tahlil qilish kompetensiyasini samarali shakllantiradi. Shu sababli pedagogik oliy ta'lim tizimida mazkur kompetensiyani rivojlantirishga qaratilgan innovatsion metodlarni keng joriy etish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.Slastenin V.A. Pedagogika. – Moskva: Akademiya, 2013.
- 2.Markova A.K. Psixologiya professionalizma. – Moskva: Znaniye, 1996.
- 3.Muslimov N.A. Kasb ta'limi o'qituvchisini kasbiy shakllantirish texnologiyasi. – Toshkent: Fan, 2007.
- 4.Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan, 2015.
- 5.Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Sano-standart, 2017.